

Grypa wciąż jest wśród nas

Według danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny (NIZP-PZH) w sezonie od 9 września 2019 r. do 30 kwietnia 2020 r. na grypę w Polsce zachorowało 3 769 480, hospitalizacji wymagało 16 684 osób, a 64 osoby zmarły z powodu choroby i jej powikłań. W ostatnich 7 latach, najtragiczniejszy pod względem liczby ofiar śmiertelnych był sezon 2017/2018, kiedy zmarło aż 150 chorych. Wyższa śmiertelność wynikała przede wszystkim z faktu, że za większość przypadków zachorowań odpowiadał wirus A/H1N1, który niesie za sobą ryzyko bardzo groźnych powikłań.

Ilu Polaków się szczepi?

Natomiast w rekordowym pod względem zachorowalności sezonie 2018/2019, kiedy na grypę zachorowało 4 756 371, aż 70,7 proc. wszystkich identyfikowanych szczepów stanowił wirus typu B. Wirus typu B jest też istotną przyczyną epidemii grypy występującej na świecie co 2–4 lata.

Dominującym szczepem grypy w ostatnim sezonie, tj. 2019/2020 był typ A (67,8%), następnie AH1 (19,2%), AH3 (8,0%) oraz B (5%). Najwięcej osób zostało skierowanych na hospitalizację ze względu na powikłania ze strony układu oddechowego (15 335 osób) oraz ze strony układu krążenia (457). Z powodu innych powikłań do szpitala trafiło kolejnych 2097 osób. Najwięcej zgonów stwierdzano w grupie wiekowej 65 plus (42 osoby).

W porównaniu do poprzedzającego sezonu liczba zachorowań na grypę w 2019/2020 zmniejszyła się o 4,7 proc. Być może wiązało się to również ze wzrostem liczby sprzedanych szczepionek – ogółem było to 1,6 mln dawek, co połączyło się ze wzrostem tzw. poziomu zaszczepienia, który wyniósł 4,12 proc. (w sezonie poprzednim było to 3,9 proc.). Największy procent szczepiących się na grypę notowany jest w grupie osób najstarszych, tj. 65+. W ciągu ostatnich 7 sezonów szczepiło się od 11,4 do 14,2 proc. osób z tej grupy wiekowej.

Jeśli chodzi o społeczność medyczną, to ostatnie dostępne dane pochodzą z konferencji Flu Meeting w 2017 r. zorganizowanej w ramach Ogólnopolskiego Programu Zwalczania Grypy. W grupie 1501 przeпытanych lekarzy zaszczepiło się 32,2 proc., a w grupie 226 pielęgniarek – 19,9 proc. (najrzadziej szczepiły się położne – 10 proc.). Stanowiło to średnio 22,6 proc. personelu medycznego. Spośród lekarzy najczęściej szczepili się pediatrzy i lekarze rodzinni, a najmniej ortopedzi i psychiatry.

Zalecenia ekspertów

Jedną z organizacji zajmującą się profilaktyką grypy i monitorowaniem jej przebiegu epidemiologicznego jest „Fundacja nadzieja dla Zdrowia”, która zainicjowała wyżej wspomniany Ogólnopolski Program Zwalczania Grypy. Merytoryczny nadzór nad programem sprawuje Rada Naukowa Ogólnopolskiego Programu Zwalczania Grypy pod przewodnictwem prof. Adama Antczaka, kierownika Kliniki Pulmonologii Ogólnej i Onkologicznej, Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Na stronie organizacji zarejestrowane są również krótkie wypowiedzi ekspertów z zakresu profilaktyki i leczenia grypy, część z nich przeznaczona jest dla lekarzy. Profesor A. Antczak, podkreśla w nich ważność szczepienia się osób z obniżoną odpornością, zwłaszcza w grupie pacjentów leczonych immunosupresyjnie. Profesor Leszek Szenbron, kierownik Katedry i Kliniki Pediatrii i Chorób Infekcyjnych UM we Wrocławiu, zwraca uwagę, że osoby ogólnie zdrowe mogą zaszczepić się na grypę „tak długo jak trwa sezon epidemiczny”. Tłumaczy też, czemu warto się szczepić w każdym wieku, zwracając uwagę, że grypa „jest częstą przyczyną hospitalizacji u dzieci między 5 miesiącem i 6 rokiem życia”. Profesor Szenbron podkreśla, że dzieci są częstym źródłem zakażenia dla osób dorosłych, dlatego również z tego powodu powinny być objęte szczepieniami. Do tematu prawidłowej profilaktyki grypy u dzieci nawiązuje w swoich wypowiedziach dr hab. Ernest Kuchar, kierownik Kliniki Pediatrii z Oddziałem Obserwacyjnym, WUM, podkreślając zmienność poziomu odporności organizmu w różnym wieku i różnorodność wynikających z tego powikłań. Natomiast profesor Andrzej Ciszewski z Instytutu Kardiologii im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie, mówi o 3 głównych powikłaniach kardiologicznych po przebytej grypie, czyli o: zaostrzeniu choroby wieńcowej, zaostrzeniu przewlekłej niewydolności serca oraz grypowym, wirusowym zapaleniu mięśnia serca i zapaleniu osierdzia. Z kolei prof. Aneta Nitsch-Osuch, kierownik Zakładu Medycyny Społecznej Zdrowia Publicznego i Wydziału Lekarskiego WUMk omawia zasady profilaktyki, leczenia grypy i jej powikłań u kobiet w ciąży. Profesor A. Nitsch-Osuch podkreśla, że szczepienia przeciw grypie są bezpieczne dla kobiet w ciąży. Wszystkie te oraz więcej informacji dostępne są pod adresem:

<http://opzg.pl/eksperci-radza>

Rodzaje szczepionek przeciw grypie w sezonie 2020/2021

Według informacji PZH-NIZP aktualnie na rynku polskim w sezonie 2020/2021 dostępne są (przynajmniej w teorii) cztery rodzaje szczepionek przeciw grypie.

Pierwszą z nich jest *Influvac Tetra*, szczepionka inaktywowana, podjednostkowa III generacji, zawierająca oczyszczone antygeny powierzchniowe 4 wirusów grypy przygotowana w postaci zawiesiny do wstrzykiwań domięśniowo lub podskórnie.

W procesie jej wytwarzania stosowane są dodatkowe etapy oczyszczania, w stosunku do etapów procesu wytwarzania szczepionki typu „rozszczepiony wirion”. W efekcie produkt końcowy szczepionki zawiera dwa oczyszczone antygeny hemaglutyninę (HA) i neuraminidazę (NA) o zachowanych właściwościach antygenowych. Wskazania do refundacji (50%) są następujące: profilaktyka grypy u osób w wieku od 18 roku życia do 65 roku życia o zwiększonym ryzyku wystąpienia powikłań pogrypowych, tj.: 1) po transplantacji narządów, 2) chorujących na niewydolność układu oddechowego, astmę oskrzelową, przewlekłą obturacyjną chorobę płuc, niewydolność układu krążenia, chorobę wieńcową, niewydolność nerek, nawracający zespół nerczycowy, choroby wątroby, choroby metaboliczne (w tym cukrzycę), choroby neurologiczne i neurorozwojowe; 3) w stanach obniżonej odporności (w tym po przeszczepie tkanek i chorujących na nowotwory układu krwiotwórczego) oraz u kobiet w ciąży.

Kolejną jest szczepionka inaktywowana II generacji, *Vaxigrip Tetra*, zawierająca jako antygeny rozszczepiony wirion uzyskany z 4 wirusów grypy. Wykorzystywane w niej wirusy są rozbijane i oczyszczane w celu usunięcia białek pochodzenia niewirusowego. Wskazaniami do stosowania *Vaxigrip Tetra* (50% refundacji) są: – czynne uodpornienie osób powyżej 65 roku życia w zapobieganiu grypie wywołanej przez dwa podtypy wirusa grypy A oraz dwa typy wirusa grypy B, które zawarte są w szczepionce. Od listopada wskazania do refundacji obejmą również: – kobiety w ciąży; – w profilaktyce grypy u osób od 18 do 65 roku życia o zwiększonym ryzyku występowania powikłań pogrypowych; – w stanach obniżonej odporności oraz dzieci od 24 do 60 miesiąca życia. Dodatkowo należy zaznaczyć, że szczepionka ta dla osób po 75 roku życia jest darmowa, ale tylko we wskazaniach objętych refundacją.

Podobnie szczepionką II generacji zawierającą jako antygeny rozszczepiony wirion uzyskany z 4 wirusów grypy jest *Fluarix Tetra*, która nie jest refundowana.

Odrębnym rodzajem szczepionki jest *Fluenz Tetra*, tzw. szczepionka „żywa”. Antygenami są atenuowane wirusy grypy wielokrotnie pasażowane tak, aby rozmnażały się tylko w niższej temperaturze – około 25 stop. C (*cold-adapted*), co powoduje, że replikują się w jamie nosowej, a nie w płucach. Jest to szczepionka do podawania donosowo w dawce 0,2 ml (po 0,1 ml do każdej dziurki nosa). *Fluenz Tetra* (50% refundacji) jest rekomendowana w profilaktyce grypy u dzieci w wieku od 24 miesiąca do 60. miesiąca życia. Jej cena bez refundacji jest wyższa około dwukrotnie od pozostałych i wynosi 95,73 zł.

Gdzie są szczepionki?

Jednak od kilku tygodni w mediach, jak i rozmowach towarzyskich Polaków przewija się problem braku dostępności szczepionek przeciw grypie. Firma Sanofi Pauster, dystrybutor

szczepionki *Vaxigrip Tetra* poinformowała, że dostarczyła już do Polski 1 mln szczepionek z zamówionych 1,2 mln dawek. Minister zdrowia Adam Niedzielski w swoim wystąpieniu, poinformował natomiast, że: „do połowy października sprowadziliśmy do kraju właśnie 1,5 mln szczepionek, czyli to, co było zrobione w zeszłym roku w całym sezonie, zostało przez nas zrealizowane w tej chwili już w 1,5 miesiąca” i dodał, że sprowadzone będzie „do końca października [...] 240 tys. To są już podpisane i zakontraktowane szczepionki. Do końca listopada – kolejne ponad 500 tys.”.

Wiadomo, że wiele szczepionek zostało przekazane do samorządów do realizacji lokalnych programów szczepień. Ministerstwo zdrowia podało też, że dla personelu medycznego zabezpieczono ponad 110 tys. bezpłatnych dawek szczepionek.

Dla porównania, w Niemczech zabezpieczono ponad 20 mln dawek szczepionek dla obywateli. Tam jedna szczepionka kosztuje około 25 euro.

Patrycja Proc

Panaceum 11/2020

Źródła:

<https://szczepienia.pzh.gov.pl>

www.mp.pl

www.medonet.pl

<https://pulsmedycyny.pl>

www.gazetaprawna.pl

www.pzh.gov.pl

www.opzg.pl